

PATVIRTINTA
Alytaus r. Alovės pagrindinės mokyklos
Direktoriaus įsakymu 2015-12-28
Nr. V-117-2

ALYTAUS R. ALOVĖS PAGRINDINĖS MOKYKLOS
VENCIŪNŲ IKIMOKYKLINIO UGDYMO SKYRIAUS
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

TURINYS

I.	Bendrosios nuostatos	2
II.	Ikimokyklinio ugdymo programos principai	4
III.	Ikimokyklinio ugdymo programos tikslas ir uždaviniai	5
IV.	Ugdymo turinys ir priemonės	6
	3 – 4 metų vaikams ugdytinos kompetencijos	6
	4 – 5 metų vaikams ugdytinos kompetencijos	16
	Ugdymo metodai, formos ir būdai	28
V.	Ugdymo pasiekimai ir jų vertinimas	29
VI.	Naudota literatūra ir šaltiniai	30

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo teikėjo pavadinimas: Alytaus r. Alovės pagrindinės mokyklos Venciūnų ikimokyklinio ugdymo skyrius.

Teisinė forma: savivaldybės biudžetinė įstaiga.

Grupė: neformaliojo ugdymo įstaiga.

Tipas: ikimokyklinio ugdymo grupė.

Adresas: Alyvų g. 4, Venciūnai, LT-64107 Alytaus r.

Skyriuje ugdomi 3-5 metų vaikai mišrioje grupėje.

Vaikų skaičius grupėje 15 – 20.

Į ugdymo skyrių vaikai priimami nuo 3 iki 5 metų. Išimties atveju, direktoriaus sprendimu, į ugdymo skyrių gali būti priimami ir jaunesni nei 3 metų vaikai.

Programa peržiūrima kas 4-5 metai ir atnaujinama esant poreikiui.

Vaikai ir jų poreikiai

Ikimokykliniame ugdymo skyriuje vaikas – pats svarbiausias asmuo, jam sudarytos visos sąlygos augti, skleistis, tobulėti. Kiekvienas vaikas vertinamas kaip asmenybė, garantuojamos teisės ir galimybės augti sveikam, gyventi saugioje aplinkoje, būti mylimam ir jaustis vertingam. Padedama šeimai atlikti vaiko ugdymo ir globos funkcijas, tenkiname vaiko poreikius visose raidos pakopose.

Ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje:

1. Diegiamos ugdymo turinio naujovės vaikų emocinei ir socialinei patirčiai įgyti.
2. Užtikrinamas vaikų spontaniškos, išprovokuotos bei auklėtojos organizuotos, laisvai vaikų pasirenkamos veiklos santykis.
3. Vaikų ugdymas visuminis, integruotas.
4. Vaikas pasaulį pažįsta per žaidimus. Žaidimas - pagrindinė vaiko veiklos sritis.
5. Vaikai ugdomi tautinių tradicijų dvasia.
6. Rūpinamasi ugdytinių dvasiniu ryšiu su jį supančia gamta.
7. Ugdoma ir skatinama vaiko saviraiška.
8. Ypatingas dėmesys skiriamas vaiko fizinei ir psichinei sveikatai stiprinti.
9. Vaikams, augantiems nepalankioje aplinkoje, kuriama saugi aplinka.

Ikimokyklinio ugdymo skyriaus misija – suteikti vaikams įgūdžių, įpročių ir vertybių, kad dabar ir ateityje jie mokėtų gyventi visuomenėje. Darželyje sudarytos sąlygos vaiko galių plėtojimui, harmoningam asmenybės vystymuisi.

Pedagogų pasirengimas

Skyriuje dirba kvalifikuoti, savo darbą išmanantys pedagogai, turintys šias savybes: meilę vaikams, nuolatinį atsinaujinimą ir atvirumą. Pedagogai atestuoti, turi kvalifikacines kategorijas.

Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas vyksta pagal mokyklos metinėje veiklos programoje patvirtintą kvalifikacijos tobulinimo programą.

Įstaigos savitumas

Skyrius dirba etnokultūrine kryptimi, puoselėjamos lietuvių liaudies tradicijos. Ugdymas vyksta per pasirinktą etninės kultūros kryptį, kuri siejasi su dzūkų krašto papročiais ir tradicijomis.

Organizuojamos tautinės šventės, vakaronės, pramogos, Šiuos renginius turi galimybę pamatyti ir tėvai. Su vaikais dalyvaujame kaimo organizuojamuose renginiuose.

Ikimokyklinio ugdymo skyrius glaudžiai bendradarbiauja, dalyvauja bendruose projektuose, šventėse, parodose, ekskursijose.

Ikimokyklinio ugdymo skyriuje diegiamos ugdymo turinio naujovės vaikų emocinei, socialinei ir humanitarinei patirčiai įgyti. Užtikrinamas vaikų spontaniškas, išprovokuotas bei auklėtojos organizuotas laisvai pasirenkamas veiklos santykis. Didelis dėmesys skiriamas vaiko fizinės ir psichinės sveikatos stiprinimui.

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

- Tėvams svarbu, kad darželyje vaikas išmoktų bendrauti, sugyventi su kitais.
- Tėvai norėtų, kad vaikas darželyje gerai praleistų laiką, jaustųsi jaukiai ir saugiai.
- Dauguma tėvų pageidauja, kad vaikas būtų intensyviai ugdomas, pasirengtų mokyklai, plėstų žinias apie supančią aplinką.
- Tėvai linkę bendrauti ir bendradarbiauti su pedagogais ir tarpusavyje, domisi vaikų ugdymu. Jie pageidautų, kad jų vaikus lavintų kompetentingi, savo darbą išmanantys pedagogai.
- Tėvai bet kuriuo įstaigos darbo metu laukiami grupėje, gali stebėti, dalyvauti vaikų veikloje, šventėse, įvairiuose renginiuose.

Bendradarbiavimas su šeima

Tėvų ir pedagogų bendravimas ir bendradarbiavimas grindžiamas pasitikėjimu, abipuse pagarba, dėmesiu. Bendraujant ir bendradarbiaujant su ugdytinių šeimomis, kuriama bendruomenė, įstaigos kultūra, vertybės, tradicijos, užtikrinama ugdymo tąsa ir kokybė.

Bendrauti su tėvais padeda:

- **tėvų susirinkimai:** svarstomi skyriaus bendruomenės reikalai, įvairių talkų organizavimas, vaikų maitinimas, inventoriaus įsigijimo ir kt. klausimai.
- **individualios bendravimo formos:** individualūs pokalbiai (auklėtoja pateikia žinių apie vaiką, jo vystymąsi, elgesį su bendraamžiais);
- **atvirų durų dienos:** tėveliai kviečiami aktyviai dalyvauti ugdomojoje veikloje;
- **koncertai, vakaronės, šventiniai rytmečiai, popietės, pramogos:** tėveliai gali patys dalyvauti, pamatyti ir įvertinti savo vaikų meninius gebėjimus;
- **parodos:** vaikų darbų, fotografijų – tėvai gali įvertinti savo atžalų sugebėjimus, kartu pasidžiaugti;
- **bendros kelionės, ekskursijos:** vykimas su tėvais į bendras ekskursijas ne tik teikia pažinimo džiaugsmą, bet ir leidžia pažinti vieniems kitus, skleisti gerumui, draugiškumui;
- **tėvų švietimas:** medžiaga tėvų lontoje (informacine pedagogine, psichologine, sveikatos tematika);
- **tėvų dalyvavimas įvairiuose tyrimuose** (žodinės apklausos, anketos).

Taip pat įstaigoje sudaromos sąlygos neformaliai bendravimui su tėvais, naudojant kuo įvairesnius bendravimo būdus, atitinkančius įvairių šeimų poreikius.

Rūpinantis vaikų tėvų ekologine kultūra, sudaromos galimybės šeimoms aktyviai įsitraukti į ekologinę veiklą įstaigoje, padedant tvarkyti aplinką, dalyvaujant akcijose, talkose ir projektuose.

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą

Kiekvienas vaikas priimamas toks, koks jis yra, gerbiamas vaiko individualumas. Įstaigos darbuotojai remiasi nuostata – kiekvienas vaikas yra vienintelis ir nepakartojamas.

Ugdoma laisva, harmoninga asmenybė, siekiama įvairiapusių vaiko kompetencijų (vertybinių nuostatų, gebėjimų, patirties) lavinimo.

Kuriama visapusišką vaiko vystymąsi skatinanti aplinka. Darželio grupėse gerai įrengti veiklos kampeliai: šeimos, statybinių žaidimų, gamtos, socialinių studijų, kalbos, dailės ir rankų darbų, stalo žaidimų, sporto, poilsio ir kt.

Ugdymas grindžiamas vaiko apsisprendimu ir laisvu dalyvavimu ugdymo procese. Vaiko veikla atspindi jo poreikius, raidos ypatumus, pastebimi paties vaiko sumanymai, kūrybinė raiška.

Ugdymas vyksta vaikui žaidžiant, nes žaidimas - vaiko gyvenimo būdas ir pagrindinis jų tobulėjimo metodas.

Stebima kiekvieno vaiko raiška, problemos sprendžiamos individualiai.

Įstaigos švietimo politika remiasi Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija ir Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija.

Jungtinių tautų vaiko teisių konvencijos, ratifikuotos 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983, 3 straipsnyje teigiama, kad „įmantis bet kokių vaiką liečiančių veiksmų (.....) svarbiausia vaiko interesai“. 13 straipsnyje teigiama, kad „vaikas turi teisę laisvai reikšti savo nuomonę (.....)“. To paties dokumento 29 straipsnis akcentuoja, kad vaiko lavinimo tikslas turi būti „kuo visapusiškiau ugdyti asmenybę, talentą ir protinius bei fizinius sugebėjimus, ugdyti vaiko pagarbą tėvams, savo kultūriniam identitetui, kalbai ir vertybėms; šalies, kurioje jis gyvena, civilizacijoms, kurios skiriasi nuo jo paties civilizacijos; ugdyti pagarbą gamtai“. Programoje turinys orientuotas į vaiko kompetencijų ugdymą, reikalingą tolimesniam vaiko asmenybės ugdymui. Daug dėmesio bus skiriama etniniam ugdymui, kuris susijęs su pagarba žmogui ir gamtai, kultūrinėmis vertybėmis, vaiko poreikių tenkinimui. Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX – 1569 (Žin., 2003, Nr. 52-2316) bendrosiose nuostatose teigiama, kad „vaikas turi jaustis visaverte asmenybe, kad ir kokio amžiaus būtų, plėtoti savo socialinius tarpasmeninius santykius ir pasitikėjimą“ (p.7).

Ugdymo filosofiniai pagrindai

Ugdymo procese įstaiga remiasi Ž. Piažė, A. Maceinos filosofinėmis teorijomis.

Labai artima Ž. Piažė filosofija. Sekant Ž. Piažė filosofija, mūsų įstaigoje siekiama, kad vaikas žaistų kuo daugiau ir kad ugdymas vyktų per žaidimą. Ž. Piažė įrodė, kad vaiko vystymosi raidos etapų negalima pažeisti – nei skubinant, nei lėtinant – vaiko galios turi atsiskleisti natūraliai.

Siekama, kad vaikas įstaigoje būtų aktyvus, suteikiama vaikams pasirinkimo laisvė, leidžiama vaikams savarankiškai pasirinkti labiau mėgstamas veiklos sritis, jie skatinami kūrybiškai veikti, gerbiame vaiką, įstaigoje vyrauja tolerancija, stengiamės ugdyti pasitikėjimą savimi ir pagarbą mamai, tėčiui, draugui, pagarbą kitoms kultūroms.

Artima ir A. Maceinos filosofija. Jis teigė, kad „ugdymas yra žmogaus kūrimas per žmogų žmoguje. Ugdymui būdinga daugelis ypatumų. Bene svarbiausias jų – tai ugdytinio apsisprendimas ir laisvas dalyvavimas ugdymo procese. Ugdytojas pradeda ugdomąjį veiksma, po to jis veikia sutartinai su ugdytiniu, kol galiausiai ugdytinis viską užbaigia vienas“. „Auklėtojas ir auklėjamasis nestovi vienas šalia kito, bet tarsi gyvena vienas antrame“.

Daug dėmesio skiriama vaikų tautiniam auklėjimui. A. Maceina pabrėžia, kad tautos sąvoka yra neatskiriamai susijusi su tėvynės sąvoka.

„Bręstantį vaiką, pasak A. Maceinos, su tėviške riša trejopos sąsajos: ontologinės, psichologinės ir moralinės. Vaikystėje tautinės savimonės formavimuisi ypatingą reikšmę turi tėviškės gamta ir žemė, jaunystėje – tėviškės istorija, o suaugusiam dėl ryšio su artimais žmonėmis tėviškė tampa etine vertybe.“ Programa parengta atsižvelgiant į ikimokyklinio ugdymo programą „Vėrinėlis“, metodines rekomendacijas ikimokyklinio ugdymo programoms rengti.

Ikimokykliniame ugdymo skyriuje minimos Valstybinės ir tautinės šventės, ugdomosios veiklos metu vaikai supažindinami su tautosaka (sekamos pasakos, dainuojamos dainos, šokami šokiai, rateliai, žaidžiami žaidimai...), tautos papročiais, tradicijomis. Renginių, išvykų metu vaikai supažindinami su krašto istorija, gamta, architektūriniais paminklais.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Ikimokyklinio ugdymo programos turinys sudarytas remiantis šiais principais:

1. Demokratiškumo ir humaniškumo. Ugdymas grindžiamas vaiko ir suaugusiojo tarpusavio pagarba ir pasitikėjimu, visų bendruomenės narių dalyvavimu priimant sprendimus. Vyrauja atviri santykiai, pagarba ir dialogas tarp visų bendruomenės narių.

2. Tautiškumo. Ugdymo turinys orientuotas į vaiko etninio ugdymo poreikių tenkinimą. Etninis ugdymas - tai pagrindinė vertybė, atsispindinti visose ugdymosi kompetencijose. Ugdymo turinyje atskleidžiama žmogaus ryšys su gamta ir laiko ritmais, dzūkų papročiai, tradicijos, kultūrinis paveldas, ugdoma vaiko pagarba gamtai ir gyvybei, tėvynei.

3. Prieinamumo. Vaikai ugdomi nuo 3 iki 6 metų. Ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į jų amžių, patirtį, gebėjimus ir galimybes, fizines ir dvasines savybes, raiškos būdus, individualius poreikius ir polinkius. Ugdymo turinyje daug dėmesio skiriama vaikų veiksenai, kurią pasirenka patys vaikai. Ugdymo turinys pritaikytas skirtingoje socialinėje aplinkoje augančiam vaikui. Vaikams suteikiamos galimybės bendrauti su suaugusiais ir bendraamžiais, įgyti pasitikėjimo savimi.

4. Integralumo. Ugdymo turinys orientuotas į vaiko kompetencijų ugdymą, kurių pagrindas vertybinių nuostatų, įgytų gebėjimų ir įgūdžių bei patirties sklaida. Ugdymas vyksta integruotai, garantuojama vaiko pažinimo, saviraiškos, psichinio ir socialinio ugdymo darna, vaiko asmenybės harmoningas skleidimasis, visuminis pasaulio suvokimas.

5. Vertybinių nuostatų ugdymo. Padedama vaikui visa kas jį supa įprasminti per dorovines žmogaus nuostatas į pasaulį. Ugdomas savarankiškas, doras, kūrybingas, atsakomybę jaučiantis žmogus, gebantis bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais ir suaugusiais, gerbiantis kitaip mąstančius, kitokios išvaizdos žmones.

6. Individualumo. Ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į individualias vaikų savybes, vaikų patirtį. Suteikiama veiklos pasirinkimo laisvė, pripažįstama vaiko teisė gyventi ir elgtis pagal prigimtį, asmeninę patirtį. Taikomos įvairios priemonės, metodai, individualaus ir nedidelėmis grupelėmis ugdymo formos.

7. Tęstinumo. Ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į vaiko patirtį, įgytą šeimoje, vaikų amžių. Ugdymo turinys kiekvienais amžiaus tarpsniais pamažu sudėtingėja, pateikiamos vis sudėtingesnės situacijos, nagrinėjamos vis sudėtingesnės problemos, įgaunama vis daugiau pažinimo informacijos.

8. Tikslingumo ir veiksmingumo. Ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į ikimokyklinio ugdymo tikslus ir uždavinius, orientuotas į šiuolaikinę vaikystės sampratą. Ugdymas grindžiamas vaikui prasmingais faktais, procesais, situacijomis. Ugdymo turinys sistemingai vertinamas, analizuojamas ir atnaujinamas pagal poreikius, bet ne rečiau kaip kas dveji metai.

9. Žaismingumo. Ugdymo turinys skatina plėtoti vaiko gebėjimus, žadina vaikų vaizduotę, išjudina visus jų pojūčius, panaudojant žaismingas priemones, žaidybines situacijas.

10. Konfidencialumo. Darbuotojai skatina atvirumą, suteikia šeimų nariams galimybę pasikalbėti rūpimais klausimais ir papasakoti apie savo vaikus, garantuojant informacijos saugumą. Nesikeičiama informacija vaikams girdint.

III. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas – atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat etninės, socialinius, pažintinius poreikius.

Uždaviniai:

- Skatinti vaiką ugdytis tautinę savimone, gerbti dzūkų krašto tradicijas, papročius.
- Ugdyti vaiko kalbą, puoselėti dzūkišką tarmę.

- Ugdyti vaiko bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius bendraujant su bendraamžiais ir suaugusiais, skatinti laikytis bendravimo etikos, dorovinio elgesio normų, keistis pažintine informacija, padėti perimti įvairias komunikavimo priemones.
- Bendradarbiaujant su šeima, visuomene padėti vaikui suprasti jį supantį pasaulį įvairiais pasaulio pažinimo būdais, sudaryti sąlygas pačiam tyrinėti, atrasti.
- Ugdyti vaiko kūrybiškumą, saviraiškos, išraiškos gebėjimus, padėti vaikui suvokti meno kūrybinių estetinę ir istorinę vertę, ugdyti pagarbą lietuvių tautos tradiciniam menui, skatinti vaikus save išreikšti įvairiomis meno priemonėmis ir būdais.
- Saugoti ir stiprinti vaiko fizinę ir psichinę sveikatą, ugdyti sveikos ir saugios gyvenimo įgūdžius, tenkinti judėjimo poreikį.
- Garantuoti vaikui saugią, turiningą, džiugią vaikystę. Sudaryti sąlygas vaikui žaisti, plėtoti žaidimą.
- Sukurti grupėse aplinką, kuri skatintų vaikus veikti, ieškoti, tirti, atrasti.
- Siekti, kad vaikai nuolat patirtų pažinimo džiaugsmą, pajustų šiuolaikinio pasaulio sudėtingumą, mokytųsi siekti savo tikslo.

IV. UGDYMO TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

Reikalavimai ugdymo turiniu

Ugdymo turinį auklėtojas planuoja savaitei, orientuodamasis į ugdytinas kompetencijas: socialinę, sveikatos saugojimo, komunikavimo, pažinimo ir meninę. Skiria dėmesio individualioms ugdymo(si) kompetencijoms per visas vaikų veiksenas: individualias, organizuotas, spontaniškas.

Socialinė kompetencija – gyventi ir būti kartu greta, dalyvauti bendruomenės gyvenime ir perimti bendruomenės patirtį.

Sveikatos saugojimo kompetencija – sveikai gyventi, saugiai judėti, veikti.

Komunikavimo kompetencija – klausytis, kalbėti, bandyti pasakoti, išreikšiant save, tenkinant poreikius ir bendraujant su aplinkiniais.

Pažinimo kompetencija – smalsauti ir susipažinti, tyrinėti ir atrasti vis naują aplinkinį pasaulį.

Meninė kompetencija – grožėtis, įsivaizduoti, pajauti, kurti.

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

- Skatinti vaiko gebėjimus suvokti save ir kitus, savo vietą šeimoje, vaikų grupėje, ryšius su bendruomene, kai kuriuos socialinius ir kultūrinius reiškinius.
- Skatinti gebėjimą būti kartu su kitais, bendrauti, bendradarbiauti, draugauti, spręsti kasdienes problemas.
- Skatinti pasitikėjimo savimi ir savo gebėjimais jausmus, sėkmės pajautimą, savigarbą;
- Mokyti įveikti gyvenimo sunkumus, padėti sau bei kitiems gerai jaustis.
- Siekti, kad vaikas mylėtų savo gimtinę Lietuvą, didžiutąsi ja, gerbtų jos simbolius, ugdyti tautiškumą, patriotiškumą, meilę savo kraštui.

3-4 m. vaikams

Ugdymo turinio sritis	Vaikų gebėjimai ir veiksenos
Savojo „aš“ suvokimas	<ul style="list-style-type: none"> • Žinoti savo vardą. • Pasakyti savo, kitų vaikų, suaugusiųjų vardus. • Skirti berniuką nuo mergaitės. • Suvokti savo svarbiausius poreikius, kai kuriuos elgesio būdus.

	<ul style="list-style-type: none"> • Jaustis mylimam ir vertam meilės, svarbiam. • Jaustis geram ir stengtis būti geram.
Aš ir aplinkos daiktai	<ul style="list-style-type: none"> • Atpažinti savo drabužėlius, daiktus, žaislus. • Grupėje turėti vietą savo asmeniniams daiktams. • Pratinti tinkamai elgtis su savo ir kitų daiktais.
Mano kūnas ir jo paslaptys	<ul style="list-style-type: none"> • Suvokti, kad kūnas juda erdvėje (lėtai, greitai, pirmyn, atgal). • Žinoti kūno sandarą (galva, akys, ausys, nosis, rankos, kojos). • Atkreipti dėmesį į kūno dalis rengiantis, sukiojantis, prausiantis, žaidžiant pirštukais.
Savijauta ir ketinimai	<ul style="list-style-type: none"> • Įvardinti kai kurias vidines savo būsenas. • Suvokti, kad kitas žmogus negali žinoti, ar tu alkanas, ar sotus, kur tau skauda, kol jam nepasakai. • Suvokti, jog mintis, jausmus ir kita, būtina reikšti kultūringai, tam tikromis įprastomis formomis.
Mano šeima	<ul style="list-style-type: none"> • Kalbėtis su draugais, auklėtojais apie savo šeimą, namų aplinką, išreikšti savo jausmus šeimos nariams. • Pratintis suvokti savo šeimos sudėtį, pasiskirstymą pareigomis. • Vaidinti šeimos narius, juos piešti. • Pratintis suvokti, kad su savo šeimos nariais jaučiasi saugus ir mylimas. • Gilinti supratimą apie šeimą, jausti pagarbą ir meilę savo artimiesiems.
Draugai ir draugystė	<ul style="list-style-type: none"> • Įgyti supratimą apie draugus ir draugystę, kaimynus ir kaimynystę, juos gerbti, derinti su jais savo norus ir veiksmus. • Pasakyti kiemo, darželio draugų vardus, kaimynus. • Pratintis pagelbėti draugui, naujokui, pasidalinti su jais savo žaislais, pastebėti jų savijautą. • Žinoti, kaip galima susidraugauti (mandagiai pasisveikinti, tinkamai elgtis ir kt.). • Norą bendrauti parodyti šypsena, mimika, kalba, pasiūlyti kartu žaisti. • Suprasti, kad draugai atrodo įvairiai (vienas aukštas, kitas žemas, vienas su akiniais, kitas be jų ir kt.).
Gebėjimas orientuotis namų ir kitoje įprastoje aplinkoje	<ul style="list-style-type: none"> • Suvokti, kas yra kaimynai. • Gilinti supratimą, kad žmonės skirtingi: vyrai ir moterys, vaikai, jie skiriasi savo išvaizda, drabužiais, gyvenimo būdu. • Žmonės turi jausmus ir emocijas, mąsto (gali džiaugtis ir pykti, gali būti laimingi ir nelaimingi, turėti savo nuomonę).
Mano gimtinė	<ul style="list-style-type: none"> • Skatinti pažinti savo gyvenamąją vietą. • Domėtis savo namais, darželiu.

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

- Palaikyti ir žadinti vaikų poreikį judėti, stiprinti fizinę ir psichinę vaiko sveikatą, skatinti fizinį aktyvumą.
- Suteikti vaikui elementarių žinių apie savo kūną, sveikatą, fizines galimybes, tenkinant svarbiausius žmogaus poreikius.
- Stiprinti vaiko organizmą, didinti jo atsparumą aplinkos veiksniams.
- Ugdyti vaiko asmens higienos, sveikos mitybos, saugaus elgesio gamtoje, artimiausioje aplinkoje ir saugaus eismo įgūdžius.
- Ugdyti vaikų meilę sportui ir kūno kultūrai.

3-4 m. vaikams

Ugdymo turinio sritis	Vaikų gebėjimai ir veiksenos
Asmeninį saugumą lemiančių veiksnių suvokimas	Socialinis saugumas Suteikti žinių ir padėti įsiminti, kur reikia kreiptis pagalbos atsitikus nelaimėi, susirgus, jei yra skriaudžiamas ar patiria prievartą.
Ugdyti nuostatą, kad žmogaus gyvybė ir sveikata didžiausia vertybė	Ugdyti supratimą, kaip augti sveikam ir saugiam, kaip išvengti žalingų įpročių ir veiksnių, nesekant blogu pavyzdžiu.
Ugdyti gebėjimą gyventi tarp žmonių	<ul style="list-style-type: none"> • Ugdyti palankumo kitiems žmonėms nuostatą. • Padėti suprasti, kaip elgtis pasiklydus ar išsigandus. Atkreipti dėmesį, kaip svarbu žinoti savo vardą, pavardę, adresą ir kodėl.
Saugaus elgesio gatvėje ugdymas	<ul style="list-style-type: none"> • Suteikti žinių apie saugų elgesį gatvėje. • Supažindinti su saugaus eismo taisyklėmis, kelio ženklais, šviesoforu. Psichologinis saugumas <ul style="list-style-type: none"> • Ugdyti vaiko pasitikėjimą savimi ir savo gebėjimais bendraujant su kitais. • Ugdyti užuojautos ir pagalbos supratimo jausmą. Fiziologinis saugumas <ul style="list-style-type: none"> • Plėsti vaikų supratimą apie asmens higienos reikalavimus, jų laikymosi svarbą, skatinti rūpintis savo kūnu, mokyti kaip jį prižiūrėti ir saugoti. • Plėsti suvokimą apie saugumą gamtoje, joje tykančius pavojus ir sveikatai kenksmingus veiksnius, mokyti kaip jų išvengti. • Gilinti žinias apie saugų elgesį darželyje ir artimiausioje jo aplinkoje: grupėje, salėje, aikštelėje, žaidžiant ir sportuojant, naudojantis fiziniam judėjimui skirta įranga, priemonėmis, žaislais.
Išraiška ir saviraiška judesiu	<ul style="list-style-type: none"> • Padėti vaikui pažinti savo fizines galimybes, savo kūną ir teigiamai jį vertinti. • Kelti teigiamas emocijas ir jausmus per judesį, veiksmą, skatinti fizinį aktyvumą. Skatinti kūrybinę improvizaciją ir saviraišką judesiu, koordinuoti judesius muzikos ritmu, puoselėti dvasines vertybes.

<p>Fizinių kūno galimybių lavinimas</p>	<p>Ėjimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • lėtai, greitai, nurodant kryptį, • apeinant daiktus, • perlipant kliūtis, • ėjimas keturiomis, „antele“ ir t.t., • sumažintu atramos plotu, • perėjimas nuo ėjimo prie bėgimo. <p>Bėgimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • įvairiu tempu, • paskui auklėtoją ir išsisklaidžius, • išlaikant atstumą, • salėje, lauke, sveikatos taku. <p>Šuoliai</p> <ul style="list-style-type: none"> • ant abiejų kojų vietoje, judant pirmyn, • nušokant nuo nedidelio paaukštinimo, • per nedidelę kliūtį, • pagal muzikinį ritmą, tempą, • sėdint ant kamuolių. <p>Laipiojimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • perlipant daiktus, • gimnastikos sienele, • virve, • nuožulnia lenta, • naudojant porolonines priemones. <p>Ropojimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • keičiant kūno padėtį (remiantis plaštakomis ir keliais, plaštakomis ir pėdomis ir t.t.). <p>Šliaužimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • grindimis, • šliaužti, ropoti tuneliu. <p>Mėtymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • abiem rankom, <p>įvairių priemonių mėtymas.</p>
<p>Vaikų fizinės sveikatos saugojimas ir stiprinimas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nustatyti vaikų amžių atitinkantį dienos ritmą. • Organizuoti pasivaikščiojimus gryname ore, po darželio teritoriją, sveikatingumo taku, išvykas į gamtą, ekskursijas. • Taikyti oro ir vandens procedūras (patalpų vėdinimas, burnos skalavimas, rankų plovimas, vaikščiojimas basomis patalpoje ir lauke, kojų apsipylimas drungnu vandeniu, kvėpavimo pratimai). • Žaisti su smėliu ir vandeniu. • Siekti, kad vaikų apranga ir avalynė atitiktų sezoną. • Organizuoti sveikatingumo dienas, sveikatingumo valandėles.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

- Palaikyti ir skatinti vaiko norą bendrauti su bendraamžiais ir kitais žmonėmis, turtinant ir plėtojant socialinę kultūrinę vaiko patirtį.

- Plėsti ir gilinti intuityvų vaiko supratimą apie gimtosios kalbos (dzūkiškos tarmės) savitumą, ugdyti meilę ir pagarbą gimtajam žodžiui.
- Sudaryti sąlygas ir pratinti naudotis kalba kaip universaliosia saviraiškos priemone – ugdyti vaiko gebėjimus reikšti mintis, jausmus, nuotaikas, pasakoti patirtus įspūdžius, reikšti savo nuomonę.
- Ugdyti vaiko sakinę kalbą. Skatinti kalbėti prasmingai, taisyklingai, raiškiai.
- Skatinti vaiko norą pasakoti, klausinėti, atsakinėti, deklamuoti, žaisti žodžiais, garsais, taisyklingai juos tarti.
- Bandyti išreikšti savo mintis įvairiais būdais: mimika, kūnu, judesiu, vaizdu, ženklų, žodžiu, vaidyba.

3-4 m. vaikams

Ugdymo turinio sritis	Vaikų gebėjimai ir veiksenos
Bendrauti su pažįstamais suaugusiais ir vaikais, įgyti komunikacinės patirties, išreikšti save	<ul style="list-style-type: none"> • Nusiteikti bendrauti, ieškoti ryšio su kitais žmonėmis, įsijausti į jų išgyvenimus, pajusti nuotaikas, suprasti mintis. • Suvokti, kad suaugęs žmogus šypsena, maloniu žvilgsniu, kalbinimu kviečia bendrauti. • Suprasti, kad bendraamžiai kviečia bendrauti: aktyviai stebėti kito vaiko veiklą, demonstruoti savo fizines galimybes, išradingumą, žaislų ir daiktų patrauklumą, kito vaiko iniciatyvą, pasirengimą veikti kartu.
Girdėti šalia esančius, išlaikyti dėmesingumą, suvokti teksto prasmę ir reikšmę	<ul style="list-style-type: none"> • Klausantis išgirsti, įsiklausyti ir suvokti kalbos prasmę, turinį, intonacijas, atkurti garsus (šlamesį, skambėjimą, gamtos garsus), kaitaliooti balsus, žaisti intonacija. • Klausytis sekamų pasakų, padavimų, sakmių, skaitomų grožinės ir pažintinės literatūros kūrinių, deklamuojamų eilėraščių, muzikos įrašų.
Pažinimo patirtį įprasminti bendrine kalba ar dzūkiška tarme	<ul style="list-style-type: none"> • Atkreipti dėmesį į kalbos garsines savybes, pajusti jų reikšmę prasmės perdavimui ir kalbos grožiui. • Dėmesingai klausyti kalbančio draugo, suaugusio, jo nepertraukti. • Suvokti mimikos komunikacinę prasmę, ją naudoti saviraiškai. • Jausti malonumą kalbėti laisvai, natūraliai, gyvai, nesivaržant, be įtampos. • Kalbant siekti būti suprastam kitų, bandyti išreikšti savo nuomonę, idėjas, emocijas. • Deklamuoti eilėraščius, savo kalbą palydėti gestais, mimika, atpasakoti pasakėles, apsakymėlius, atkartoti priežodžius, patarles.
Domėtis knyga, parašytu žodžiu, simboliu	<ul style="list-style-type: none"> • Domėtis knygomis, paveikslėliais, parašytu žodžiu, įvairiais simboliais, bandyti juos pažinti, kopijuoti. • „Skaityti“ knygeles vienas kitam.

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

- Sudaryti vaikams sąlygas įgyti bendrą supratimą apie laiką; erdvę; daiktus joje, jų dydį, formą, spalvą, svorį, paviršių; kiekį ir jo žymėjimą skaičiumi; visumą, jos elementus, ryšius, operacijas, struktūras.
- Ugdyti nuostatą daiktus suvokti kaip žmonių proto ir rankų darbo produktą; nusiteikimą būti protingu vartotoju – prižiūrėti, tausoti, taupyti daiktus.

- Suteikti vaikui galimybę stebėti, tyrinėti, įgyti žinių apie artimiausioje aplinkoje esančius gyvūnus ir augalus, negyvosios gamtos objektus ir reiškinius.
- Padėti įgyti gyvūnų ir augalų globos bei priežiūros įgūdžius.
- Formuoti aplinkosaugos ir ekologinio darbo įgūdžius.

3-4 m. vaikams

Ugdymo turinio sritis	Vaikų gebėjimai ir veiksenos
Aplinkos daiktai bei reiškiniai	<ul style="list-style-type: none"> • Matyti savo aplinkoje įvairius namų apyvokos ir asmeninius daiktus, jais naudotis, girdėti jų pavadinimus. • Žinoti senovinę ir šiuolaikinę techniką (vėjo, vandens malūnus); susisiekiimo priemonės (vežimus, roges, keltus, valtį, traukinius, lėktuvus, mašinas). • Eksperimentuoti su mažiau įprastais daiktais, padedančiais suvokti kai kuriuos reiškinius: su padidinauju stiklu, su veidrodžiais ir kt.
Daiktų dydis	<ul style="list-style-type: none"> • Veikti su daiktais, įvertinti jų dydį savo rankos, kūno atžvilgiu: imti mažus, didelius daiktus dviem pirštais, išskėstom rankom; paimti daiktus nuo žemos lentynėlės, spintos, suvokiant savo kūno ir daiktų dydžio skirtumą. • Suvokti dydžio pastovumą: manipuluojant vandeniu, smėliu, pupelėmis ir kt., keičiant indų formą, padėti. • Suvokti ilgio pastovumą: virvutės ilgis nesikeičia užmezgus mazgą, sulenkus ją per pusę, suraičius. • Lyginti labai skirtingus ir vienodus daiktus: pagal ilgį, aukštį, svorį, plotį, storį, uždedant vieną ant kito, pridėdant vieną prie kito. • Vartoti dydį apibūdinančias sąvokas: ilgas, trumpas; tokio pat ilgio, ne tokio paties ilgio ir kt.
Daiktų formos	<ul style="list-style-type: none"> • Veikti su daiktais, atkreipti dėmesį į jų formą: pilnaviduriai, tuščiaviduriai, kampuoti-nekampuoti, rieda-nerieda. • Skirti regėjimo ir lytėjimo pojūčiais figūras bei pavadinti jas: apskritos, kvadratinės. • Naudoti žinomas formas piešiant, tapant, aplikuojuant, dėliojant įvairius raštus, vaizduojant daiktus. • Žaisti didaktinius žaidimus naudojant įvairios formos figūras, statybines detales. • Rasti pažįstamų formų daiktus aplinkoje. •
Spalva	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisti su įvairių spalvų ir atspalvių žaislais ir daiktais, atkreipiant dėmesį į daikto spalvą, stebėti gamtos spalvas. • Skirti pagrindines spalvas. • Grupuoti daiktus pagal spalvą. • Pavadinti pagrindines spalvas: geltona, raudona, žalia, mėlyna, balta, juoda.
Daiktų paviršiaus savybės	<ul style="list-style-type: none"> • Atrasti daiktų pėdsakus: ratų, pėdų, letenų, kūnų atspaudus smėlyje, sniege. • Štampuoti, modeliuoti, žaisti su šešėliu. • Dėti antspaudus ant popieriaus dažais išteptomis plaštakomis ir rankų pirštais, apvedant pieštuku pirštų ir plaštakos kontūrus. • Žinoti paviršiaus savybes: šaltas-šiltas, spalvotas, švelnus-

	<p>šiurkštus, kvadratinis, trikampis.</p>
Veiksmai su daiktais ir jų grupėmis	<ul style="list-style-type: none"> • Nustatyti daiktų ir jų grupių tapatumą, vienodumą: surasti paveikslėlius, kuriuose vaizduojama tokios pat sudėties šeima, tokio pat margumo juosta, staltiesė ir kt. • Nustatyti iš kokių geometrinių figūrų sudaryti skirtingi statiniai, plokštuminės figūros – kaukės, gyvūnų atvaizdai ir kt. • Pastebėti daiktui ar daiktų grupei būdingus požymius, nurodant: išorės požymius – didelis, geltonas, kamuotas ir kt.; daikto paskirtį – vartojamas maistui, skirtas darbui dirbti ir kt. • Lyginti daiktus ir daiktų grupes: pridėdant vieną daiktą prie kito ar uždedant vieną ant kito bei pasakant „toks pat“ ar „ne toks pat“. • Sudaryti daiktų grupes pagal pasirinktą ar nurodytą požymį. • Sudaryti kampelius grupėje – virtuvė, vaistinė, parduotuvė. • Žinoti priešingybių ryšius: šilta-šalta, mažai-daug, diena-naktis ir kt.
Kiekis ir skaičius	<p>Perprasti kiekybinį žymėjimą skaičiumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Manipuliuoti įvairių daiktų grupėmis (spalvotais pieštukais, akmenukais, šiaudeliais), įgyjant supratimą apie kiekį, vartojant sąvokas „vienas“, „daug“, „mažai“). • Įgyti elementarų supratimą apie daiktų grupių lygybę ir nelygybę: nuosekliai uždedant vieną daiktą ant kito; nuosekliai pridėdant vieną daiktą prie kito; skaičiuojant daiktų grupių narius. • Vartoti sąvokas: tiek pat, po lygiai, daugiau, mažiau, kiek, tiek. • Skaičiuoti, vartojant kiekinius skaitvardžius: skaičiuoti daiktus iki 3; <p>Perprasti kelintinį žymėjimą skaičiumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sudaryti daiktų eiles pagal vieno požymio išreikštumo laipsnį: mažėjančių molinių puodukų eilę; ilgėjančių pynimo šiaudelių eilę. • Skaičiuoti daiktų eilių narius: nuo 1 iki 3, vartojant kelintinius skaitvardžius. <p>Intuityviai suvokti operacijų su daiktų grupėmis prasmę:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sudėties: suprasti ir vartoti terminus: vieną, du pridėti, padėti atgal, ten kur buvo, daugiau... • Atimties: suprasti ir vartoti terminus: vieną, du atimti, imti atgal, netekti, vienu, dviem, mažiau, be vieno, dviejų... • Dalybos: suprasti ir vartoti terminus: dalyti, suskaidyti į 2,3 lygias dalis; pusė,
Orientavimasis erdvėje	<ul style="list-style-type: none"> • Laisvai judėti, veikti, intuityviai tyrinėjant supančią erdvę: grupės kambarį (nustatyti savo buvimo vietą jame); darželį (susirasti savo „kaimynus“, ištyrinėti patalpų išsidėstymą), darželio teritoriją (ją tvarkyti) ir kt. • Skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę, kūno priekį, užpakalį: dešinė, kairė ranka, koja; nosis – priekyje; galva – viršuje. • Nustatyti garso, regėjimo išpūdžių šaltinį: eiti garso, šviesos šaltinio – paslėpto skambančio daikto link. Skirti gerąją pusę nuo išvirkščiosios: drabužių, tapetų.
Orientavimasis laike	<p>Ugdytis subjektyvų laiko tėkmės pojūtį:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suvokti paros laiko tėkmę pagal savo gyvenimo ritmą; skirti atskiras paros dalis, jas pavadinti (diena, naktis, rytas, vakaras).

	<ul style="list-style-type: none"> • Suvokti parų keitimąsi; vartoti sąvokas: šiandien, vakar, rytoj, (ką veikiu šiandien? ką veiksiu rytoj?). <p>Skirti metų laikų kaitą pagal pokyčius gamtoje (gyvybės atgimimo ir mirties ciklas): šiltą – šaltą orą; medžius ir kt.; pagal ūkininko tradicinių darbų pobūdį įvairiais metų laikais.</p>
Gyvūnų gyvenimas	<ul style="list-style-type: none"> • Atkreipti dėmesį į gyvūnus, supančius žmogų, pažinti jų gyvenimo sąlygų įvairovę: naminiai gyvūnai, auginami kaimo sąlygomis, gyvūnai, auginami namuose, • Patirti, kuo gyvūnai panašūs ir kuo skiriasi: gyvūnų kūno sandara, judėjimo įvairovė (eina, šliaužia, skrenda, plaukia ir pan.), maitinimasis, gyvūnų „kalba“ (loja, cypsi, kniaukia ir pan.); elementariai apibendrinti, jungti į tam tikras grupes. • Pažinti jų gyvenimo sąlygų įvairovę, prisitaikymą prie metų laikų kaitos: išskrenda į šiltojus kraštus, užmiega žiemos miegu, prisitaiko prie žiemos sąlygų. • Pajusti žmogaus ryšį su gyvūnija. Suprasti, kuo naudingi žmogui gyvūnai: jie mus džiugina, maitina: karvė duoda pieną, vištos deda kiaušinius, gyvūnai padeda nudirbti įvairius darbus ir pan. Suprasti, jog kai kurie gyvūnai gali būti pavojingi žmogui. • Pajusti atsakomybę už gyvūnus, ypač laikomus nelaisvėje ar auginamus namuose.
Augalų gyvenimas	<ul style="list-style-type: none"> • Stebėti, tyrinėti ir pažinti gėlyno, sodo, augalus. • Suprasti, kad augalai skiriasi spalva, lapų forma, paviršiaus savybėmis, ūgiu, augimo tempu ir prisitaikymu prie metų laikų kaitos. • Suprasti augalų gyvybės ratą (augimo nuoseklumas, būtinos sąlygos jiems augti ir vystytis, priežiūra). • Stebėti ir tyrinėti įvairius augalų augimo tarpsnius: dygimas, augimas, žydėjimas, nykimas. • Pajusti atsakomybę už šalia esančius augalus. • Rinkti gamtinę medžiagą, ją tyrinėti, grupuoti ir panaudoti savo veikloje.
Negyvosios gamtos objektai ir reiškiniai	<ul style="list-style-type: none"> • Stebėti ir tyrinėti kai kuriuos negyvosios gamtos objektus (vanduo, smėlis, sniegas, dirvožemis) bei reiškinius (giedra, lietus, vaivorykštė, griaustinis, žaibas, šerkšnas ir pan.). • Pastebėti akivaizdžius oro ir klimato reiškinių pasikeitimus visais metų laikais; • Stebėti augalų, gyvūnų, žmogaus keitimąsi įvairiais metų laikais. • Domėtis dangaus kūnais (saulė, mėnulis, žvaigždės).

MENINĖ KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

- Sudaryti sąlygas įsitraukti į meninę veiklą, atsiskleisti joje ir pažinti save, tenkinti ir praturtinti prigimtinius poreikius grožiui, gėriui, geranoriškam bendravimui, emocinei ir fizinei iškrovai.
- Plėsti ir kaupti įvairios meninės veiklos – muzikos, dailės, teatro, šokio – bei įvairių meno priemonių, medžiagų ir technikų naudojimo patirtį.
- Žadinti vaiko tautinio tapatumo jausmą, praturtinant ir plėtojant šeimoje įgytą kultūrinę patirtį etninėmis meno vertybėmis (tautosakos, tautodailės, etnomuzikos ir kt.).

- Gerbti dzūkų krašto tradicijas, papročius, pajauti kalendorinių švenčių, savo krašto dainų, žaidimų savitumą, įvairovę.

3-4 m. vaikams

Ugdymo turinio sritis	Vaikų gebėjimai ir veiksena
DAILĖ: Piešimas	<ul style="list-style-type: none"> • Eksperimentuoti su didelių matmenų medžiagomis ant didelių popieriaus lapų (medžio anglimi, kreida ir kt.), pagaliuku ant smėlio, sniego ir kt., kreida ant lentos linoleumo, asfalto ir kt. piešti laisvai plačiais mostais abiem rankom vienu metu arba pakaitomis; pratinti piešti įvairia technika. • Duoti vaikams įvairias grafikos priemones ir medžiagas, kad eksperimentuodami - minkštu juodu pieštuku, flomasteriais ant balto popieriaus, atrastų įvairius raiškos būdus: įvairias linijas, dėmes, jų derinius. • Supažindinti su pagrindinėmis spalvomis. • Supažindinti su „linksmomis“, „liūdnomis“, „šaltomis“ spalvomis. • Piešti formas ornamentais. • Piešiniuose naudoti regimos informacijos vaizdus - grafinius ženklus (raides, skaičius, rodykles). • Piešti įvairias geometrines, laisvo kontūro formas (plaštakos, pėdos kontūrai). • Mėginti atkurti tai, ką matė ir mato, prisiminė ar girdėjo informacijos metu. • Pratinti saugiai elgtis su priemonėmis, jų neragauti, nesužeisti šalia esančio draugo. • Padėti padaryti vieno vaiko, visų grupės vaikų darbelių knygelę.
Tapymas	<ul style="list-style-type: none"> • Tapyti be dažų, su vandeniu ant popieriaus, sienos, šaligatvio ir kitur. • Eksperimentuoti ant balto ir spalvoto (šlapio ir sauso) įvairaus formato popieriaus pirštu, teptuku, guašo dažais ar akvarele, atrasti įvairius raiškos būdus: potėpius, skirtingą faktūrą ir kt. • Išvardinti ir pamatyti metų laikų spalvas. • Eksperimentams naudoti skirtingas formas ir spalvas, popierių ir seną audinį. • Dirbti atsargiai, laikytis asmens higienos ir saugos įgūdžių.
Aplikavimas	<p>Plėšti, lankstyti, klijuoti iš įvairaus (skirtingo šiurkštumo, storumo, įvairių spalvų) popieriaus įvairias plokščias ir pusiau plokščias formas, kad atrastų plokščių formų ir faktūrų įvairovę.</p> <p>Dėlioti ornamentą iš geometrinės ir netaisyklingos formos detalių, priklijuoti.</p> <p>Puošti pačių padarytus darbelius.</p> <p>Nupiešti smulkias detales prie priklijuotų stambių formų.</p> <p>Naudoti gamtinę medžiagą.</p> <p>Pasigaminti įvairių figūrų, po to su jomis vaidinti.</p>
Štampavimas	<p>Pateikti įvairių priemonių, kuriomis galima štampuoti: pagaliuku, trintuku, sagute, kamšteliu; iš bulvės, morkos, kempinės, kartono ir kt. išpjautais štampeliais.</p> <p>Laisvai eksperimentuoti naudojant skirtingas formas ir spalvas ant popieriaus, medžiagos guašu, akvarele, atrasti skirtingus raiškos būdus.</p> <p>Pastebėti, tyrinėti žmonių, gyvūnų, paukščių pėdsakus smėlyje, sniege, patiems daryti pėdsakus.</p>

	<p>Daryti įvairius gamtos daiktų atspaudus: medžio lapo, akmenėlio, šakelės ir kt.</p> <p>Daryti pirštų, plaštakos, pėdos atspaudus dažais ant popieriaus.</p> <p>Puošti štampuotu ornamentu darbelį iš popieriaus ar kitokios medžiagos.</p>
Lipdymas	<p>Eksperimentuoti su įvairiomis medžiagomis: moliu, plastilinu, modelinu, drėgnu smėliu, sniegu ir kt.</p> <p>Įvairiai formuoti lipdomąją medžiagą: išploti, sulenkti, sulankstyti kraštus, suapvalinti juos, suvolioti rutuliukus, lazdeles, suriesti jas.</p> <p>Lipdyti įvairias geometrines ir netaisyklingas formas, aplinkos daiktus, siužetus.</p> <p>Prie nulipdytos formos pridėti įvairias medžiagas, rastas artimiausioje aplinkoje, gamtoje.</p>
Konstravimas	<ul style="list-style-type: none"> • Laisvai veikti su įvairiomis medžiagomis mažoje ir didelėje erdvėje. • Naudoti įvairaus dydžio, formato kartonines dėžes žaidžiant, pridėdant įvairių papildomų medžiagų (siūlų, audinių, buitinių atliekų ir kt.)
VAIDYBA	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisti laisvai, spontaniškai, savaip interpretuojant, išreiškiant savo pasaulėjautą, fantazuoti drauge su kitais. • Ugdyti kalbos jausmą, supratimą apie jos skambumą, grožį. • Žaisti siužetinius žaidimus, atkuriant ir plėtojant siužetą. • Skaityti, sekti vaikams pasakas, vaikiškos literatūros kūrinėlius. • Skatinti vaidinti trumpus vaizdelius pagal literatūrinius, muzikinius, pačių sukurtus siužetus. • Rodyti parengtas vaidybines sceneles draugams, savo ir kitų grupių vaikams, tėveliams švenčių ir koncertų metu.
MUZIKA: Muzikos klausymas	<ul style="list-style-type: none"> • Atrasti natūralių gamtos garsų (paukščių, upelio, griaustinio) ir civilizacijos triukšmų (automobilio variklio ūžimo, traukinio bildėjimo, policijos automobilio sirenos) sukeltų ar skleidžiamų nemuzikinių ir muzikinių garsų pasaulį. • Išgirsti ir pamėgdžioti gamtoje, artimiausioje aplinkoje girdimus garsus balsu, plojimu, trepsėjimu, taukšėjimu koku nors daiktu, muzikos instrumentu. • Išgyventi ir perteikti muziką įvairiais būdais (dainuoti, šokti, groti, piešti, inscenizuoti, išreikšti mimika, kalba).
Dainavimas	<ul style="list-style-type: none"> • Dainuojant žadinti teigiamas vaikų emocijas, grožio ir gėrio supratimą. • Lavinti klausą, mokant dainuoti ritminius ir melodinius pratimus, plėsti balsų diapazonus, dainuoti unisonu, pogrupiais, visa grupe, su pritarimu ir be jo. • Pratintis tinkamai kvėpuoti naudojant įvairius žaidimus ir pratimus: „gėlės uostymas“, „bitės dūzgimas“, „pradurto žaislo šnypštimas“. • Dainuoti „tyliai“ ir „garsiai“, dainavimui pritari ritminiais judesiais (plojimu, trepsėjimu ir kt.).
Ritmika	<ul style="list-style-type: none"> • Išmėginti įvairias ritmo raiškos galimybes: vaikiškais muzikos instrumentais, gamtine medžiaga, kūno judesiais. • Imituoti įvairių gyvūnų (vilko, lapės, kiškio, meškos, voverytės) charakterius, judėjimą, perteikti darbo veiksmus, papročius, šokant tradicinius etninius šokius („Audėjėlė“, „Rugučiai“ ir kt.).

	<ul style="list-style-type: none"> • Pratinti berniukus mandagiai pakviesti šokiui mergaites, o jam pasibaigus, palydėti į vietą, padėkoti.
Grojimas, kūryba	<ul style="list-style-type: none"> • Tyrinėti garso išgavimo būdus įvairiais muzikos instrumentais: „gamtos“, savo gamybos, ritminiais ir melodiniais vaikiškais muzikos instrumentais.

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

- Skatinti vaiko gebėjimus suvokti save ir kitus, savo vietą šeimoje, vaikų grupėje, ryšius su bendruomene, kai kuriuos socialinius ir kultūrinius reiškinius.
- Skatinti gebėjimą būti kartu su kitais, bendrauti, bendradarbiauti, draugauti, spręsti kasdienes problemas.
- Skatinti pasitikėjimo savimi ir savo gebėjimais jausmus, sėkmės pajautimą, savigarbą.
- Siekti, kad vaikas mylėtų savo gimtinę Lietuvą, didžiuotųsi ja, gerbtų jos simbolius, ugdyti tautiškumą, patriotiškumą, meilę savo kraštui.

4-5 m. vaikams

Ugdymo turinio sritis	Vaikų gebėjimai ir veiksena
Savojo „aš“ suvokimas	<ul style="list-style-type: none"> • Gebėti įvertinti save ir aplinkinius. • Jaustis mylimam ir vertam meilės, svarbiam. • Jaustis geram ir stengtis būti geram. • Žinoti, jog tą patį vardą gali turėti keli žmonės. • Suvokti savo pojūčius, teigiamas savybes, pasitikėti savimi ir savo gebėjimais, išreikšti savo savijautą, poreikius, riboti savo įgeidžius bei norus. • Tikėti, kad galima tapti dar geresniu. • Savo savijautą išreikšti kitiems priimtinais būdais, pasitikėti savimi, savo gebėjimais.
Aš ir aplinkos daiktai	<ul style="list-style-type: none"> • Skirti asmeninius ir kitų žmonių daiktus, jausti skirtumus tarp savo ir bendrų žaislų. • Skirti berniukų ir mergaičių drabužėlius. • Saugoti ir tausoti asmeninius ir bendrus daiktus, jaustis už juos atsakingiems.
Mano kūnas ir jo paslaptys	<ul style="list-style-type: none"> • Suvokti, kad kūno judesiai reikalingi atlikti įvairias funkcijas (rankos - piešti, konstruoti, apsirengti ir kt.). • Lyginti plaštakų, pėdų antspaudus, lyginti su kitų šeimos narių, gyvūnų antspaudais. <p>Pajusti raumenų jėgą ir vikrumą, traukiant virvę, pakeliant daiktus.</p>
Savijauta ir ketinimai	<ul style="list-style-type: none"> • Suvokti, jog mintis, jausmus ir kita, būtina reikšti kultūringai, tam tikromis įprastomis formomis. • Padėti suprasti mitybą ir virškinimą. • Žinoti, kaip galima išvengti traumų, suprasti kas yra gera, o kas bloga. • Suprasti, ką valgyti naudinga, o ką ne.
Mano šeima	<ul style="list-style-type: none"> • Gilinti supratimą apie šeimą, jausti pagarbą ir meilę savo artimiesiems. • Žinoti, kad šeimoje tenkinami saugumo, bendravimo poreikiai. Suprasti, kad tėvų uždirbti pinigai skiriami įsigyti maistui, drabužiams, žaislams ir kt.

Draugai ir draugystė	<ul style="list-style-type: none"> • Suprasti, kad draugai atrodo įvairiai (vienas aukštas, kitas žemas, vienas su akiniais, kitas be jų ir kt.). • Domėtis draugų pomėgiais, interesais, gerbti draugus ir kaimynus, padėti vienišiams ir pavargusiems, juos užjausti. • Suprasti, kas stiprina draugystę (draugai dalinasi žaislais, saldumynais, padeda vieni kitiems bėdoje, stengiasi padaryti draugui ką nors malonaus, stengiasi drauge žaisti, dirbti). • Žinoti bendravimo svarbą žmonių gyvenime. • Palankiai priimti kitų draugiškumą. • Gerbti draugus ir draugystę. • Vertinti, kas gerai ir kas blogai.
Gebėjimas orientuotis namų ir kitoje įprastoje aplinkoje	<ul style="list-style-type: none"> • Žmonės turi jausmus ir emocijas, mąsto (gali džiaugtis ir pykti, gali būti laimingi ir nelaimingi, turėti savo nuomonę). • Plėsti vaikų supratimą, kad žmonių išvaizda priklauso nuo amžiaus, nuo sveikatos ir nuo tautybės. • Aprangos stilius priklauso nuo paskirties (darbo ar šventinis rūbas, ar tautinis kostiumas). • Skirtingi kambariai, jų baldai: miestų, miestelių, kaimų namai. • Skirtingos susisiekimo priemonės (traukiniai, laivai, lėktuvai); • Skiriasi žmonių elgesys, mąstymas, jausmai (vienas džiaugiasi, kitas pyksta, vienas laimingas, kitas nelaimingas, vieni elgiasi dorai pagal tam tikras taisykles, o kiti jų nepaiso).
Mano gimtinė	<ul style="list-style-type: none"> • Domėtis savo namais, darželiu. • Pažinti gimtąjį miestą, jo gamtą. • Aplankyti artimiausius kultūros, istorijos ir gamtos paminklus: intuityviai pajusti jų vertę, šventumą. • Suvokti lietuvių liaudies šventes, papročius, tradicijas.

SVEIKATOS SAUGOJIMO KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

- Palaikyti ir žadinti vaikų poreikį judėti, stiprinti fizinę ir psichinę vaiko sveikatą, skatinti fizinį aktyvumą.
- Suteikti vaikui elementarių žinių apie savo kūną, sveikatą, fizines galimybes, tenkinant svarbiausius žmogaus poreikius.
  - Stiprinti vaiko organizmą, didinti jo atsparumą aplinkos veiksniams.
  - Ugdyti vaiko asmens higienos, sveikos mitybos, saugaus elgesio gamtoje, artimiausioje aplinkoje ir saugaus eismo įgūdžius.
  - Ugdyti vaikų meilę sportui ir kūno kultūrai.

4-5 m. vaikams

Ugdymo turinio sritis	Vaikų gebėjimai ir veiksena
Asmeninį saugumą lemiančių veiksnių suvokimas	Socialinis saugumas <ul style="list-style-type: none"> • Padėti suvokti, kad saugumu ir sveikata turi rūpintis pats. • Suteikti žinių ir padėti įsiminti, kur reikia kreiptis pagalbos atsitikus nelaimei, susirgus, jei yra skriaudžiamas ar patiria prievartą.
Ugdyti nuostatą, kad žmogaus gyvybė ir sveikata didžiausia vertybė	<ul style="list-style-type: none"> • Ugdyti gebėjimą suprasti savo sveikatos būklę, atsargiai elgtis su vaistais, buitinėmis, cheminėmis medžiagomis.

Ugdyti gebėjimą gyventi tarp žmonių	<ul style="list-style-type: none"> • Ugdyti palankumo kitiems žmonėms nuostatą. • Padėti suprasti, kaip elgtis pasiklydus ar išsigandus. • Atkreipti dėmesį, kaip svarbu žinoti savo vardą, pavardę, adresą ir kodėl.
Saugaus elgesio gatvėje ugdymas	<ul style="list-style-type: none"> • Suteikti žinių apie saugų elgesį gatvėje. • Supažindinti su saugaus eismo taisyklėmis, kelio ženklais, šviesoforu. <p>Psichologinis saugumas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skatinti vaiko suvokimą, kad kiekvienas privalo atsakyti už savo poelgius ir veiksmus, numatyti poelgių pasekmes, mokyti riboti kai kuriuos norus ir įgeidžius. <p>Fiziologinis saugumas</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plėsti vaikų supratimą apie asmens higienos reikalavimus, jų laikymosi svarbą, skatinti rūpintis savo kūnu, mokyti kaip jį prižiūrėti ir saugoti. • Suteikti vaikams žinių apie sveiką ir saugią mitybą, maisto naudą organizmui, išaiškinti, ką galima ir ko negalima valgyti, plėsti supratimą apie mitybos kultūrą. • Plėsti suvokimą apie saugumą gamtoje, joje tykančius pavojus ir sveikatai kenksmingus veiksnius, mokyti kaip jų išvengti. • Gilinti žinias apie saugų elgesį darželyje ir artimiausioje jo aplinkoje: grupėje, salėje, aikštelėje, žaidžiant ir sportuojant, naudojantis fiziniam judėjimui skirta įranga, priemonėmis, žaislais. • Plėsti žinias apie saugų naudojimąsi techninėmis priemonėmis, įrankiais, prietaisais, išsiaiškinant kokie pavojai slypi neteisingai jais naudojantis.
Išraiška ir saviraiška judesiu	<ul style="list-style-type: none"> • Vaizduoti visą judėjimo vyksmą, laisvai išreikšti vidinius jausmus, įspūdžius ir išgyvenimus, skatinti saviraišką savo kūnu, poza, judesiu, mimika. • Kelti teigiamas emocijas ir jausmus per judesį, veiksmą, skatinti fizinį aktyvumą. • Skatinti kūrybinę improvizaciją ir saviraišką judesiu, koordinuoti judesius muzikos ritmu, puoselėti dvasines vertybes. • Pajusti, kaip išreikšti emocijas, pojūčius, nuotaiką judesiu, raiškiu gestu, ritmišku ar laisvu judėjimu.
Fizinių kūno galimybių lavinimas	<p>Ėjimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • lėtai, greitai, nurodant kryptį, • ant kulnų, pirštų galų, • apeinant daiktus, • perlipant kliūtis, • poromis, • persirikiuojant, • ėjimas keturiomis, „antele“ ir t.t., • sumažintu atramos plotu, • perėjimas nuo ėjimo prie bėgimo. <p>Bėgimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • įvairiu tempu, • įvairiais būdais (zigzagais, vingiuotai, ratais ir t.t.),

	<ul style="list-style-type: none"> • tarp įvairių daiktų, išlaikant pusiausvyrą, • paskui auklėtoją ir išsisklaidžius, • išlaikant atstumą, • pašokant, • per suoloelį, • salėje, lauke, sveikatos taku, • estafetės. <p>Šuoliai</p> <ul style="list-style-type: none"> • ant abiejų kojų vietoje, judant pirmyn, • per nedidelę kliūtį, • vieną ar kelias kliūtis, • iš lanko į lanką, • keičiant kryptį (ratu, į šoną, nurodytą vietą, aplink save), • pagal muzikinį ritmą, tempą, • sėdint ant kamuolių. <p>Laipiojimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • perlipant daiktus, • gimnastikos sienele, • kopėtelėmis, • nuožulnia lenta, • naudojant porolonines priemones, • lauko sportiniais įrengimais. <p>Ropojimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • sumažintu atramos plotu (pvz. suoloeliu), • pro puslankius (įvairaus aukščio). <p>Šliaužimas</p> <ul style="list-style-type: none"> • pralendant po suoloeliu, • šliaužti, ropoti tuneliu. <p>Mėtymas</p> <ul style="list-style-type: none"> • viena ranka, • vienas kitam, • įvairių priemonių mėtymas, • pakaitomis kaire ir dešine ranka, • abiem rankomis iš už galvos, • kamuolio varymas rankomis ir kojomis.
<p>Vaikų fizinės sveikatos saugojimas ir stiprinimas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nustatyti vaikų amžių atitinkantį dienos ritmą. • Organizuoti pasivaikščiojimus gryname ore, po darželio teritoriją, sveikatingumo taku, išvykas į gamtą, ekskursijas. • Taikyti oro ir vandens procedūras (patalpų vėdinimas, burnos skalavimas, rankų plovimas, vaikščiojimas basomis patalpoje ir lauke, kojų apsipylimas drungnu vandeniu, kvėpavimo pratimai). • Žaisti su smėliu ir vandeniu. • Siekti, kad vaikų apranga ir avalynė atitiktų sezoną. • Organizuoti sveikatingumo dienas, sveikatingumo valandėles.

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

- Palaikyti ir skatinti vaiko norą bendrauti su bendraamžiais ir kitais žmonėmis, turtinant ir plėtojant socialinę kultūrinę vaiko patirtį.

- Plėsti ir gilinti intuityvų vaiko supratimą apie gimtosios kalbos (dzūkiškos tarmės) savitumą, ugdyti meilę ir pagarbą gimtajam žodžiui.
- Sudaryti sąlygas ir pratinti naudotis kalba kaip universaliosia saviraiškos priemone – ugdyti vaiko gebėjimus reikšti mintis, jausmus, nuotaikas, pasakoti patirtus įspūdžius, reikšti savo nuomonę.
- Ugdyti vaiko sakinę kalbą. Skatinti kalbėti prasmingai, taisyklingai, raiškiai.
- Skatinti vaiko norą pasakoti, klausinėti, atsakinėti, deklamuoti, žaisti žodžiais, garsais, taisyklingai juos tarti.
- Bandyti išreikšti savo mintis įvairiais būdais: mimika, kūnu, judesiu, vaizdu, ženklų, žodžiu, vaidyba.

4-5 m. vaikams

Ugdymo turinio sritis	Vaikų gebėjimai ir veiksenos
Bendrauti su pažįstamais suaugusiais ir vaikais, įgyti komunikacinės patirties, išreikšti save	<ul style="list-style-type: none"> • Rodyti norą bendrauti su mažai pažįstamais, nepažįstamais į grupę atėjusiais žmonėmis. • Suvokti, kad suaugęs žmogus šypsena, maloniu žvilgsniu, kalbinimu kviečia bendrauti.
Girdėti šalia esančius, išlaikyti dėmesingumą, suvokti teksto prasmę ir reikšmę	<ul style="list-style-type: none"> • Įsiklausyti ir išgirsti atskirus garsus ir jų pamėgdžiojimą, kalbėjimo toną: malonus, draugiškas, atšiaurus. • Klausytis sekamų pasakų, padavimų, sakmių, skaitomų grožinės ir pažintinės literatūros kūrinių, deklamuojamų eilėraščių, muzikos įrašų. • Perimti, plėsti, gilinti kalbos garsų, žodžių, sakinių, tekstų reikšmių, prasmės suvokimą.
Pažinimo patirtį įprasminti bendrine kalba ar dzūkiška tarme	<ul style="list-style-type: none"> • Suvokti mimikos komunikacinę prasmę, ją naudoti savarankiškai. • Jausti malonumą kalbėti laisvai, natūraliai, gyvai, nesivaržant, be įtampos. • Kalbant siekti būti suprastam kitų, bandyti išreikšti savo nuomonę, idėjas, emocijas. • Kalbėtis su grupės draugais, pedagogais, pasakoti patirtus įspūdžius, nutikimus, kurti išgalvotas istorijas, laisvai fantazuoti, bandyti apibūdinti jam patikusius daiktus reiškiniais. • Įgyti kalbinio bendravimo patirtį. Balso toną, tembrą ir kt. pritaikyti kalbančiajam. • Deklamuoti eilėraščius, savo kalbą palydėti gestais, mimika, atpasakoti pasakėles, apsakymėlius, atkartoti priežodžius, patarles. • Žadinti, puoselėti tautos paveldą.
Domėtis knyga, parašytu žodžiu, simboliu	<ul style="list-style-type: none"> • Skaityti⁶⁶ knygeles vienas kitam. • Bandyti žymėti daiktus įvairiais simboliais. • Suvokti, atpažinti, pavadinti ir savarankiškai parašyti kelias raides, kopijuoti savo vardą

PAŽINIMO KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

- Sudaryti vaikams sąlygas įgyti bendrą supratimą apie laiką; erdvę; daiktus joje, jų dydį, formą, spalvą, svorį, paviršių; kiekį ir jo žymėjimą skaičiumi; visumą, jos elementus, ryšius, operacijas, struktūras.

- Ugdyti nuostatą daiktus suvokti kaip žmonių proto ir rankų darbo produktą; nusiteikimą būti protingu vartotoju – prižiūrėti, tausoti, taupyti daiktus.
- Suteikti vaikui galimybę stebėti, tyrinėti, įgyti žinių apie artimiausioje aplinkoje esančius gyvūnus ir augalus, negyvosios gamtos objektus ir reiškinius.
- Padėti įgyti gyvūnų ir augalų globos bei priežiūros įgūdžius.
- Formuoti aplinkosaugos ir ekologinio darbo įgūdžius.

4-5 m. vaikams

Ugdymo turinio sritis	Vaikų gebėjimai ir veiksenos
Aplinkos daiktai bei reiškiniai	<ul style="list-style-type: none"> • Matyti kai kuriuos senovinius namų apyvokos daiktus, įnagius, šventinę atributiką ir kt.. • Žinoti kasdieninius ir šventinius valgius, senovinius ir dabartinius rūbus. • Žinoti vaikų, tėvų, senelių praeities ir dabarties darbus. • Žinoti senovinę ir šiuolaikinę techniką (vėjo, vandens malūnus); susisiekimo priemones (vežimus, roges, keltus, valtis, traukinius, lėktuvus, mašinas). • Žinoti tautodailės tradicijas (pynimą, audimą, drožinėjimą ir kt.). • Eksperimentuoti su mažiau įprastais daiktais, padedančiais suvokti kai kuriuos reiškinius: su padidinauju stiklu, su veidrodžiais, su spyruoklėmis, su projektoriumi ir kt.
Daiktų dydis	<ul style="list-style-type: none"> • Suvokti dydžio pastovumą: manipuliuojant vandeniu, smėliu, pupelėmis ir kt., keičiant indų formą, padėti. • Suvokti ilgio pastovumą: virvutės ilgis nesikeičia užmezgus mazgą, sulenkus ją per pusę, suraičius. • Suvokti tūrio pastovumą: tas pats skysčio, burių medžiagų kiekis įvairios formos, bet to paties talpumo induose. • Lyginti labai skirtingus ir vienodus daiktus: pagal ilgį, aukštį, svorį, plotį, storį, uždedant vieną ant kito, pridėdant vieną prie kito, iš akies, naudojantis sąlyginiais matais (juoste, lazdele, pėda, plaštaka, sprindžiu, pieštuku, žadintuvu, piniginiu vienetu).
Daiktų formos	<ul style="list-style-type: none"> • Skirti regėjimo ir lytėjimo pojūčiais figūras bei pavadinti jas: apskritos, kvadratinės, trikampės, stačiakampės formos. • Naudoti žinomas formas piešiant, tapant, aplikuojuant, dėliojant įvairius raštus, vaizduojant daiktus, darant lankstinius. • Grupuoti figūras pagal formą. <p>Grupuoti figūras didėjimo ir mažėjimo tvarka.</p>
Spalva	<ul style="list-style-type: none"> • Žaisti su įvairių spalvų ir atspalvių žaislais ir daiktais, atkreipiant dėmesį į daikto spalvą, stebėti gamtos spalvas, spalvų derinius tautodailėje. • Skirti pagrindines spalvas ir atspalvius. <p>Pavadinti kai kuriuos atspalvius: pilkšvas, žalsvas, gelsvas ir kt.</p>
Daiktų paviršiaus savybės	<ul style="list-style-type: none"> • Atrasti daiktų pėdsakus: ratų, pėdų, letenų, kūnų ir kt.; geometrinių figūrų atspaudus smėlyje, sniege. • Dėti atspaudus ant popieriaus dažais išteptomis plaštakomis ir rankų pirštais, apvedant pieštuku pirštų ir plaštakos kontūrus.

	<ul style="list-style-type: none"> • Žinoti paviršiaus savybes: šaltas-šiltas, spalvotas, švelnus-šiuurkštus, lygus-grublėtas, apskritas, kvadratinis, trikampis.
Veiksmai su daiktais ir jų grupėmis	<ul style="list-style-type: none"> • Skirti įvairius raštus ir jų elementus. • Nustatyti iš kokių geometrinių figūrų sudaryti skirtingi statiniai, plokštuminės figūros – kaukės, gyvūnų atvaizdai ir kt. • Pastebėti daiktui ar daiktų grupei būdingus požymius, nurodant: daikto paskirtį – vartojamas maistui, skirtas darbui dirbti ir kt; medžiagą, iš kurios jis pagamintas – medinis, odinis, lininis ir kt. • Lyginti daiktus ir daiktų grupes: pridedant vieną daiktą prie kito ar uždedant vieną ant kito bei pasakant „toks pat“ ar „ne toks pat“; pastebint ir pasakant kelis požymius, kuriais daiktai skiriasi; pastebint ir pasakant kuriais jie panašūs – skirtingo dydžio, bet vienodos spalvos. • Grupuoti daiktus pagal jų paskirtį, medžiagą, iš kurios jie padaryti. • Sudaryti kampelius grupėje – virtuvė, vaistinė, parduotuvė. • Įžvelgti ir stengtis įvardinti ryšius tarp daiktų, reiškinių ar jų grupių. • Žinoti visumos ir dalies santykius: žmogus ir jo veidas, juostos raštas ir jos elementai (geometrinė mozaika, perkirpti paveikslėliai, tautodailės puošybos elementai ir kt.). • Žinoti funkcinis ryšius: adata, siūlas, siuvimo mašina – naudojami siuvimui ir kt. • Suvokti nuoseklumo ryšius: paros dalių kaitą (šviesos-tamsos ciklai), mamos buities darbų ritualai.
Kiekis ir skaičius	<p>Perprasti kiekybinį žymėjimą skaičiumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Perprasti, kaip iš daiktų grupių lygybės padaryti nelygybę, o iš nelygybės – lygybę, atimant arba pridedant vieną daiktą. • Skaičiuoti, vartojant kiekinis skaitvardžius: skaičiuoti daiktus iki 5; sąmoningai sudaryti skaičių eilę. • Pažinti skaitmenis nuo 0 iki 5. • Spręsti loginius galvosūkius. • Suvokti kiekio pastovumą: įvairiai manipuluoti vienos grupės daiktais, suvokiant, kad nuo to elementų kiekis nekinta. • Suvokti, kad kiekis nepriklauso nuo daiktų didumo, tarpo tarp jų ir išdėstymo tvarkos. • Suvokti, kad kiekis nepriklauso nuo skaičiuojamų objektų prigimties. • Suvokti, kad kiekis nepriklauso nuo skaičiavimo krypties. <p>Perprasti kelintinį žymėjimą skaičiumi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sudaryti daiktų eiles pagal vieno požymio išreikštumo laipsnį: mažėjančių molinių puodukų eilę; ilgėjančių pynimo šiaudelių eilę. • Skaičiuoti daiktų eilių narius: nuo 1 iki 5, vartojant kelintinius skaitvardžius.

	<p>Intuityviai suvokti operacijų su daiktų grupėmis prasmę:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sudėties: suprasti ir vartoti terminus: vieną, du pridėti, padėti atgal, ten kur buvo, vienu, dviem, daugiau, kartu su... • Atimties: suprasti ir vartoti terminus: vieną, du atimti, imti atgal, netekti, vienu, dviem, mažiau, be vieno, dviejų... • Dalybos: suprasti ir vartoti terminus: dalyti, suskaidyti į 2, 3, 4 lygias dalis; pusė, trečdalis...
<p>Orientavimasis erdvėje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Laisvai judėti, veikti, intuityviai tyrinėjant supančią erdvę: grupės kambarį (nustatyti savo buvimo vietą jame); darželį (susirasti savo „kaimynus“, ištyrinėti patalpų išsidėstymą), darželio teritoriją (ją tvarkyti) ir kt. • Skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę, kūno priekį, užpakalį: dešinė, kairė ranka, koja; nosis – priekyje; galva – viršuje. • Nustatyti, rodyti ir pavadinti kryptis, orientuojantis į savo kūno padėtį: pirmyn, atgal, kairėn, dešinėn, aukštyn, žemyn. • Skirti ir išreikšti erdvinius daikto santykius su savimi: prieš mane, už manęs, mano kairėje, dešinėje, šalia manęs, po manimi. • Padėti ir perkelti daiktus, orientuojantis į savo kūno padėtį: padėti daiktą savo dešinėje, prieš save, šalia savęs, toli nuo savęs; dėlioti daiktus dešine ranka iš kairės į dešinę; Orientuotis stalo, popieriaus lapo paviršiuje: piešti lapo viršuje, jo apačioje, dešinėje ir kt.
<p>Orientavimasis laike</p>	<p>Ugdytis subjektyvų laiko tėkmės pojūtį:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suvokti parų keitimąsi; vartoti sąvokas: šiandien, vakar, rytoj, (ką veikiu šiandien? ką veiksiu rytoj?). • Suvokti metų laikus, jų seką pagal savo gyvenimo ritmą bei kalendorinių švenčių ciklą: aptarti, ką mėgsta veikti rudenį, žiemą, pavasarį, vasarą; kokias šventes mėgsta, kada jų sulaukia. • Skirti metų laikų kaitą pagal pokyčius gamtoje (gyvybės atgimimo ir mirties ciklas): šiltą – šaltą orą; medžius ir kt.; pagal ūkininko tradicinių darbų pobūdį įvairiais metų laikais. • Įgyti laikrodžio pažinimo pradmenis.
<p>Gyvūnų gyvenimas</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Atkreipti dėmesį į gyvūnus, supančius žmogų, pažinti jų gyvenimo sąlygų įvairovę: naminiai gyvūnai, auginami kaimo sąlygomis, gyvūnai, auginami namuose, bei laukiniai gyvūnai, gyvenantys miške, pievoje, sode, parke, upelyje, tvenkinyje, ore. • Patirti, kuo gyvūnai panašūs ir kuo skiriasi: gyvūnų kūno sandara, judėjimo įvairovė (eina, šliaužia, skrenda, plaukia ir pan.), maitinimasis, gyvūnų „kalba“ (loja, cypsi, kniaukia ir pan.); elementariai apibendrinti, jungti į tam tikras grupes. • Suprasti, kad gyvūnai įvairiai prisitaiko prie savo aplinkos: susiranda sau tinkamo maisto, įsirengia ir susiranda įvairius „namus“, slepiasi nuo priešų. • Pažinti jų gyvenimo sąlygų įvairovę, prisitaikymą prie metų laikų kaitos: išskrenda į šiltuosius kraštus, užmiega žiemos miegu, prisitaiko prie žiemos sąlygų. • Pajusti žmogaus ryšį su gyvūnija. Suprasti, kuo naudingi žmogui gyvūnai: jie mus džiugina, maitina: karvė duoda pieną, vištos deda

	kiaušinius, mes valgome žuvį, mėsą, kerpame avių vilną, bitės neša medų. Suprasti, jog kai kurie gyvūnai gali būti pavojingi žmogui.
Augalų gyvenimas	<ul style="list-style-type: none"> • Stebėti, tyrinėti ir pažinti gėlyno, sodo, pievos, miško, daržo. • Žinoti augalų išorinę sandarą. • Suvokti ir pažinti augalų įvairovę, juos lyginti, rūšiuoti, grupuoti: žolės, gėlės, uogos, grybai, daržovės, krūmai, medžiai. • Suprasti, kad augalai skiriasi spalva, lapų forma, paviršiaus savybėmis, ūgiu, savo dalimis (vieni turi šaknis, kamieną ar stiebą, lapus, žiedus, sėklas; kiti – šaknis, kotą, kepurę), augimo tempu ir prisitaikymu prie metų laikų kaitos. • Suprasti augalų gyvybės ratą (augimo nuoseklumas, būtinos sąlygos jiems augti ir vystytis, priežiūra). • Stebėti ir tyrinėti įvairius augalų augimo tarpsnius: dygimas, augimas, žydėjimas, nykimas. • Pajusti žmogaus ryšį su augalija (aprasa, maistas, grožis); • Perimti tradicinio požiūrio į augaliją elementus (augaliniai motyvai tautodailės ir tautosakos kūrinuose) ir juos panaudoti savo meninėje kūrybinėje veikloje. • Pajusti atsakomybę už šalia esančius augalus. • Rinkti gamtinę medžiagą, ją tyrinėti, grupuoti ir panaudoti savo veikloje.
Negyvosios gamtos objektai ir reiškiniai	<ul style="list-style-type: none"> • Stebėti ir tyrinėti kai kuriuos negyvosios gamtos reiškinius (giedra, lietus, vaivorykštė, griaustinis, žaibas, šerkšnas ir pan.). • Suvokti gamtos reiškinių pavojingumą žmogui (potvyniai, žemės drebėjimai, sausros ir pan.). • Susipažinti su įvairiais vandens telkiniais: upės, ežerai, Baltijos jūra, vandenynai. Kaupti informaciją apie vandens savybes, jo reikšmę žmogaus, augalų, gyvūnų gyvenime. • Stebėti augalų, gyvūnų, žmogaus keitimąsi įvairiais metų laikais. • Domėtis dangaus kūnais (saulė, mėnulis, žvaigždės) ir jų poveikiu augalams, gyvūnams, žmogui.

MENINĖ KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

- Sudaryti sąlygas įsitraukti į meninę veiklą, atsiskleisti joje ir pažinti save, tenkinti ir praturtinti prigimtinius poreikius grožiui, gėriui, geranoriškam bendravimui, emocinei ir fizinei iškrovai.
  - Plėsti ir kaupti įvairios meninės veiklos – muzikos, dailės, teatro, šokio – bei įvairių meno priemonių, medžiagų ir technikų naudojimo patirtį.
  - Žadinti vaiko tautinio tapatumo jausmą, praturtinant ir plėtojant šeimoje įgytą kultūrinę patirtį etninėmis meno vertybėmis (tautosakos, tautodailės, etnomuzikos ir kt.).
  - Gerbti dzūkų krašto tradicijas, papročius, pajauti kalendorinių švenčių, savo krašto dainų, žaidimų savitumą, įvairovę.
  - Meno priemonėmis – garsu, balsu, žodžiu, judesiu, linija, spalva, forma – jautrinti jutimus, stiprinti jų ryšius, žadinti vaizdinius, asociacijas.
  - Ugdyti vaidybos gebėjimus, skatinti raiškaus žodžio, dailės, muzikos, šokio patirtį, įvairiai pritaikyti dekoracijas, kurti personažų kostiumus.

- Naudoti vaidybą saviraiškai, socialinės patirties, įspūdžių išraiškai.
- Formuoti atitinkamas vaiko nuostatas per vertybinį santykį su muzika, diegti liaudies muzikos vertės suvokimą, panaudojant įvairius jos žanrus.
- Supažindinti ir perteikti muzikos „kalbos“ ir rašto pradmenis.
- Diferencijuoti darbą su itin gabiais vaikais ir skatinti jų siekimą toliau mokytis muzikos bei kitos meninės veiklos.

4-5 m. vaikams

Ugdymo turinio sritis	Vaikų gebėjimai ir veiksenos
DAILĖ: Piešimas	<p>Pratinti piešti įvairia technika.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reikšti linijomis meninius įspūdžius ir juos tobulinti. • Leisti vaikui pačiam rinktis piešimo priemones ir temą. • Maišyti dvi spalvas gaunant trečią. • Orientuotis lape pagal vaizduojamus objektus. • Piešti formas ornamentais. • Piešiniuose naudoti regimos informacijos vaizdus - grafinius ženklus (raides, skaičius, rodykles). • Kurti meninius projektus, pasidžiaugti kitų darbais, juos įvertinti, eksponuoti savo darbus. • Padėti padaryti vieno vaiko, visų grupės vaikų darbų knygėlę.
Tapymas	<ul style="list-style-type: none"> • Daryti koliažus. • Papildyti tapytą darbą realiomis medžiagomis (džiovintų augalų dalimis, audiniu, siūlu ir kt.). • Maišyti dvi spalvas, kad gautume trečią. Pratintis pažinti atspalvius (melsva, rožinė ir kt.). • Reikšti spalvomis meninius įspūdžius (muzikos, literatūrinio kūrinio). • Dirbti atsargiai, laikytis asmens higienos ir saugos įgūdžių.
Aplikavimas	<ul style="list-style-type: none"> • Mokyti kirpti. • Plėsti, lankstyti, klijuoti iš įvairaus (skirtingo šiurkštumo, storumo, įvairių spalvų) popieriaus įvairias plokščias ir pusiau plokščias formas, kad atrastų plokščių formų ir faktūrų įvairovę. • Daryti grupinius darbus, dekoracijas vaidinimui, paveikslus ir kt. • Derinti piešimo ir aplikavimo technikas. • Dekoruoti dideles formas kitos spalvos plėšytais ar karpytomis elementais. • Naudoti gamtinę medžiagą. • Kirpti pagal savo nupieštus kontūrus nesudėtingas formas, dėlioti siužetą, po to priklijuoti. <p>Aplikuoti regimos informacijos vaizdus - grafinius ženklus (raides, skaičius, ženkliukus, reklamą).</p>
Štampavimas	<ul style="list-style-type: none"> • Daryti įvairius gamtos daiktų atspaudus: medžio lapo, akmenėlio, šakelės ir kt. • Daryti pirštų, plaštakos, pėdos atspaudus dažais ant popieriaus. • Puošti štampuotu ornamentu darbą iš popieriaus ar kitokios

	<p>medžiagos.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Štampavimą derinti su piešimu, tapymu, aplikavimu.
Lipdymas	<ul style="list-style-type: none"> • Puošti lipdinius įspaudimais, brūkšneliais, taškeliais, papildyti smulkiosiomis detalėmis. • Išbandyti skirtingus jungimo būdus: iš vieno galo, iš atskirų dalių. • Lipdyti grupinius darbelius, išreiškiant literatūros, muzikos ar kitų meno kūrinių įspūdžius. • Lipdinių formuoti ant gamtinės medžiagos: akmenėlio, lapelio, žievės, medžio gabalėlio, samanų ir kt. • Dengti plokštumą lipdomąja medžiaga, daryti raižinį.
Konstravimas	<ul style="list-style-type: none"> • Įvairiai kaitalioji formų ir erdvės derinius. • Daryti žmogaus, gyvūnų, paukščių figūras, įvairius statinius. • Konstruoti iš gamtinės medžiagos, medinių, plastmasinių, poroloninių, kartoninių medžiagų ir kt.
VAIDYBA	<ul style="list-style-type: none"> • Ugdyti estetinį santykį su grupės aplinka, regimųjų vaizdinių, patirties išgyvenimų, įspūdžių kaupimu ir ieškojimu. • Ugdyti kalbos jausmą, supratimą apie jos skambumą, grožį, turtinimą, gilinimą • Bandyti mimika, raiškiu judesiu atkurti įsivaizduojamą elgesį. • Per vaidybą ugdyti bendravimo su bendraamžiais ir kitais vaikais bei suaugusiais įgūdžius. • Žaisti siužetinius žaidimus, atkuriant ir plėtojant siužetą. • Naudotis turimais bei pasirūpinti trūkstamais žaidimui reikalingais daiktais, įrankiais, kostiumais, dekoracijomis ir kt. • Gaminti įvairias lėles ir dekoracijas, pratinti „atrasti“ vaidybai nepritaikytų žaislų, daiktų, konstrukcijų savo improvizacijoms. • Gaminti tradicines ir netradicines kaukes įvairioms šventėms, vaidinti su jomis, bandant išreikšti kokius nors ryškesnius bruožus. • Skaityti, sekti vaikams pasakas, vaikiškos literatūros kūrinius. • Siužetus papildyti dainelėmis, kūno judesiais, šokiais, improvizacijomis pagal muziką, kurių išmoko per muzikinius užsiėmimus. • Rodyti parengtas vaidybines sceneles draugams, savo ir kitų grupių vaikams, tėveliams švenčių ir koncertų metu. • Vaidybą sieti su kita veikla – kūno kultūra, kalba, daile, muzika.
MUZIKA: Muzikos klausymas	<ul style="list-style-type: none"> • Įsiklausyti ir išreikšti judesiais, kalba, skirtingos nuotaikos muziką (judri, graudi, energinga, iškilminga, plaukianti). • Lyginant skirtingus kūrinius, nusakyti muzikos tempą (lėtas - greitas); dinamiką (tyliai - garsiai); tembrą (storai - plonai); nuotaiką (linksma - liūdna); skirti muzikos žanrus (šokis, daina, ratelis). • Atpažinti girdėtus kūrinius, pasakyti, kas juos atlieka (solistas, choras, orkestras) ir kokiais muzikos instrumentais (būgnelis, dūdelė, pianinas, smuikas, kanklės).

	<ul style="list-style-type: none"> • Išgyventi ir perteikti muziką įvairiais būdais (dainuoti, šokti, groti, piešti, inscenizuoti, išreikšti mimika, kalba).
Dainavimas	<ul style="list-style-type: none"> • Dainuojant žadinti teigiamas vaikų emocijas, grožio ir gėrio supratimą. • Tyrinėti savo balso galimybes, intuityviai ir sąmoningai jį vertinti, saugoti. • Intuityviai pajusti ritmo pulsaciją dainoje, tyrinėti jos dinamiką, tempą, melodijos kryptį ir prie to taikyti savo balsą.
Ritmika	<ul style="list-style-type: none"> • Išmėginti ritmo išgavimo galimybes kūnui nekeičiant padėties erdvėje (siūbuojant, pritupiant ir kt.) bei judant erdvėje (žygiuojant, šokuojant ir kt.). • Imituoti įvairių gyvūnų (vilko, lapės, kiškio, meškos, voverytės) charakterius, judėjimą, perteikti darbo veiksmus, papročius, šokant tradicinius etninius šokius. • Mokyti šokių judesių: eiti, bėgti ratu, sukstis į abi puses po vieną ir poromis, savarankiškai sudaryti ratą, mažinti, didinti, savarankiškai keisti ratelio kryptį. • Ugdyti orientaciją erdvėje, judesių koordinaciją. • Pratinti berniukus mandagiai pakviesti šokiui mergaites, o jam pasibaigus, palydėti į vietą, padėkoti.
Grojimas, kūryba	<ul style="list-style-type: none"> • Muzikos instrumentais atlikti ritminius pratimus, pritarti savo dainavimui, groti nesudėtingas melodijas. • Pasigaminti įvairių ritminių instrumentų, patiems atrasti instrumento garsus.

SOCIALINĖ KOMPETENCIJA

Uždaviniai:

- Skatinti vaiko gebėjimus suvokti save ir kitus, savo vietą šeimoje, vaikų grupėje, ryšius su bendruomene, kai kuriuos socialinius ir kultūrinius reiškinius.
- Skatinti gebėjimą būti kartu su kitais, bendrauti, bendradarbiauti, draugauti, spręsti kasdienes problemas.
- Skatinti gebėjimą būti kartu su kitais, bendrauti, bendradarbiauti, draugauti, spręsti kasdienes problemas.
- Mokyti įveikti gyvenimo sunkumus, padėti sau bei kitiems gerai jaustis.
- Siekti, kad vaikas mylėtų savo gimtinę Lietuvą, didžiuotųsi ja, gerbtų jos simbolius, ugdyti tautiškumą, patriotiškumą, meilę savo kraštui.

UGDYMO METODAI, FORMOS IR BŪDAI

Ugdymo metodai parenkami atsižvelgiant į grupės ar individo poreikius, galimybes ir amžių.

1. Tradiciniai:

- **žodiniai** (pasakojimas, pokalbiai, aiškinimas);
- **praktiniai** (įvairios vaikų veiklos, tyrinėjimai);
- **vaizdiniai** (demonstravimas, vaizdinės priemonės);
- **tiriamasis** (stebėjimas, eksperimentas, piešiniai ir t.t.);
- **žaidybinis** (įvairūs vaikų žaidimai: didaktiniai, vaidmeniniai, siužetiniai, judrieji, statybiniai ir kt.). Žaidimas – pagrindinė ir ypatinga vaikų veikla. Tai daugiau negu metodas. Tai vaikų gyvenimo, elgesio ir egzistencijos forma. Be žaidimo vaiko egzistavimas neįmanomas ir negalimas. Dažnai žaidimu virsta viskas, ką vaikas veikia, todėl pedagogo įsikišimas į vaiko pasaulį turi turėti būdų ir formų sistemą, kad vaikui būtų saugu, o pedagogas siektų programoje keliamų tikslų;

- **išvykos, ekskursijos, susitikimai.**

2. Netradiciniai (aktyvieji metodai) ir ugdymo technologijos:

- **ugdymas pavyzdžiu:**
  - pedagogas taiko įvairius vaiko dėmesio atkreipimo būdus;
  - pedagogas demonstratyviai, žaismingai, išraiškingai ką nors daro vaikams stebint;
  - pedagogas pradeda kokią nors veiklą, po to perleidžia ją savarankiškai tęsti vaikams;
  - pedagogas ką nors veikia drauge su vaikais, kaip žaidimų ar veiklos partneris: kartu dainuoja, vaidina, dalyvauja vaikų projektuose;
  - pedagogas mimika, žodžiais, elgesiu, veiksmais ir daiktais modeliuoja tai, ką tikisi perduoti vaikams;
  - tėvai skatinami dalyvauti vaikų veikloje, kad vaikas turėtų galimybę mokytis iš jų patirties.
- **spontaniškas ugdymas:**
  - pedagogas pritaria bet kokiai vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi;
  - emociu atsaku palaiko vaiko veiklą – pagiria, pasidžiaugia;
  - ugdymui panaudoja netikėtai susikūrusias situacijas;
  - pasiūlo priemonių vaiko poreikiams ir interesams „čia ir dabar“ tenkinti.
- **ugdymosi skatinimas, sukuriant tinkamą aplinką:**
  - pedagogas kartu su vaikais sukuria grupėje jaukias atskiras erdves pačių vaikų veiklai;
  - vaikų veiklos produktai tampa vaikų aplinkos dalimi, kuri atlieka visus reikalingus vaidmenis;
  - pripažįstama vaiko teisė rinktis veiklą, buvimo vietą, draugus, turėti savo individualių daiktų vietą, laisvai judėti iš vienos erdvės į kitą;
  - taikomi vaikų dėmesio patraukimo žaislais ir priemonėmis būdai;
  - grupės aplinkoje vietą randa vaikų naudotini namų apyvokos daiktai, sendaikčiai ir kita atributika, kuri keičiasi keičiantis vaikų veiklai ir poreikiams.
- **kūrybiniai** (kūrybinio laiško rašymas, kūrybinis (fantastinis) pasakojimas, šventės, įvairūs renginiai ir kt.).
  - **„minčių lietus“** (išreiškiami norai, siūlomoms idėjomis. Tikslas – pateikti klausimą ir leisti vaikams siūlyti kuo daugiau galimų sprendimų. Atsakymai turi būti greitai ir neapmąstyti. Tai leidžia išgauti originalių minčių);
  - **diskusijos ir debatai** (kai vaikai bendrauja tarpusavyje, atsako vienas kitam į iškilusius klausimus);
  - **modeliavimas** (išmokymas stebint kitų veiklą);
  - **inscenizacija;**
  - **atradimų metodas;**
  - **akcija;**
  - **meditacinis metodas.**

Ugdymo metodų parinkimo kriterijai: koks tikslas, koks turinys, ką norime pasiekti, vaikų amžiaus kriterijus, socialinis kriterijus, materialinės ugdymo įstaigos bazės kriterijus, ugdytojo asmeninių savybių kriterijus. Metodai turi išspręsti pagrindinį ugdymo proceso uždavinį – ugdyti, plėsti žinias, savarankiškai ieškoti atsakymų.

Vaikų ugdymo(si) formos ir būdai

Pagrindinė vaikų ugdymo(si) organizavimo forma yra **įvairi vaikų veikla**. Tai visos grupės, mažos vaikų grupelės ir individuali vieno vaiko veikla.

Visos grupės veikla „ryto ratas“, bendravimo, knygelių skaitymo valandėlė, atsipalaidavimo minutės, varžybos, ekskursijos, renginiai ir kt.

Mažos vaikų grupelės veikla – vaikų žaidimai, bendri kūrybiniai darbai, eksperimentavimas, diskusijos, bendravimas su keliais vaikais.

Individuali veikla – savarankiška vaiko veikla ir žaidimai, individualus pedagogo bendravimas su vaiku ir t.t.

Ugdymo būdai taikomi lanksčiai, atsižvelgiant į vieno vaiko ir vaikų grupės poreikius, ugdymo situacijas, t.y. planuojami ir koreguojami čia ir dabar.

Pagrindinės ugdymo priemonės planuotam ugdymo turiniui įgyvendinti

Daiktai, žaislai, gyvenamoji aplinka ir gamta, medžiagos, žmonės ir t.t. – visa tai, kas yra aplinkoje, ir padeda vaikui tenkinti bendrus ir individualius poreikius.

Pedagogas padeda adaptuotis naujoje aplinkoje, pratintis prie naujų nepažįstamų žmonių, veikti vis naujose situacijose.

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Norint nustatyti vaiko pasiekimų lygį bei numatyti ugdymo kryptis ir uždavinius, vaiko pasiekimai vertinami per visus metus. Vertinimas atliekamas nuolat stebint vaiką kasdieninėje veikloje, analizuojant kūrybos darbus, kalbant su tėvais ir vaikais. Tai fiksuojama ir kaupiama vaiko pasiekimų aplanke. Vertinama socialinės, kultūrinės ir gamtinės aplinkos pažinimo, kalbos, dailės, muzikos, vaidybos, kūno kultūros ugdymo sritys.

Vertinant vaiko kalbos, socialinę, pažintinę, fizinę, meninę sritis vertinimą vykdo auklėtojas. Vertinime dalyvauja vaikai, tėvai, įstaigos vadovai.

Vaiko individualūs pasiekimai aptariami su tėvais asmeninių pokalbių metu. Informacija apie vaiko individualius pasiekimus neviešinama. Vertinimo rezultatai panaudojami planuojant ugdymo procesą, sudarant individualias programas vaikams bei siekiant įgyvendinti įstaigos ugdymo tikslus ir uždavinius.

Vaiko vertinimo duomenys neviešinami, kaupiami vaiko pasiekimų aplankuose ir saugomi grupėse, kol vaikas lanko darželį.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA

1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas 2003 m. birželio 17 d. Nr. IX–1630
2. Vaiko gerovės koncepcija.
3. Rekomendacijos savivaldybėms dėl centralizuoto vaikų priėmimo į švietimo įstaigų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupes. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. birželio 25 d. įsakymas Nr. ISAK-918 (Žin., 2003, Nr. 69-3147).
4. Lietuvos higienos norma HN 75:2002 „Ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Higienos normos ir taisyklės“. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 4 d. įsakymas Nr. 102 (Žin., 2002, Nr. 27-968).
5. Lietuvos švietimo koncepcija. – Vilnius, Leidybos centras, 1992.
6. Vaikų teisių konvencija. – Lietuvos nacionalinis UNICEF komitetas, 2000.
7. Monkevičienė O. Užsienio valstybių ikimokyklinio ugdymo programų modeliai // Vėrinėlis. Knyga auklėtojais. II dalis. – Vilnius, Leidybos centras, 1995. – P. 6-9.
8. Monkevičienė O. Naujojo ugdymo turinio bei kūrybinio jo įgyvendinimo būdų psichologinės-pedagoginės ištakos. – Vėrinėlis. Knyga auklėtojais. I dalis. – P. 78 – 82.
9. Paulauskas R. A.Maceinos filosofinė pedagogika // Stasio Šalkauskio ir Antano Maceinos filosofinė pedagogika. – 1990. - P. 78-81.
10. Šeibokienė G. Ikimokyklinis ugdymas: kur esame ir kur link eisime // Lietuvos vaikų darželis: praeitis ir dabartis. – Vilnius, Leidybos centras, 1999. – P. 47- 50.
11. Kristen A. Hansen, Roxone K. Kaufmann, Steffen Saifer. Ugdymas ir demokratijos kultūra. Lietus, 1997.
12. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa. – Vilnius, Švietimo aprūpinimo centras, 2003.
13. Ankstyvojo ugdymo vadovas / Sudarė Monkevičienė O.– Vilnius, Minklės leidyba, 2001.
14. Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“. – Vilnius, Leidybos centras, 1993.
15. Bakūnaitė J. Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį. – Vilnius, Eugrimas, 1998.
16. Adaškevičienė A. Judėjimo džiaugsmas. Lietuvos ikimokyklinukų fizinio aktyvumo optimizavimo programa. – 1996.
17. Rauckis J., Drungilienė D. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūno kultūros programa ir metodinės rekomendacijos. – Vilnius, VšĮ „Fotoreporterių gildija“, 2003.
18. Monkevičienė O., Palačionienė L. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo ir žalingų įpročių prevencijos programa. – Vilnius, 2003.
19. Piliuvienė A., Dailidienė N., Jakučiūnienė D. ir kt. Ikimokyklinio amžiaus vaikų saugios gyvenamosios įgūdžių ugdymo programa. – Vilnius, Leidybos centras, 1997.
20. Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2006 m. kovo 17 d. įsakymas Nr. ISAK-494).
21. Gyvenimo įgūdžių ugdymas. Ikimokyklinis amžius. Parengė: Monkevičienė O., Jakučiūnienė D. Vilnius, 2003, 2005.
22. Verseckienė O., Marcinkas F. ir kt. Po tėviškės dangum. Etninio ugdymo gairės. – 1995.
23. www.smm.lt.

Programą parengė:

Skyriaus vyr. auklėtoja
Auklėtoja

Elena Kasparavičienė
Lina Pranskevičienė

APSVARSTYTA

Alytaus r. Alovės pagrindinės mokyklos
Mokytojų tarybos posėdyje
2015-12-28 protokolais Nr. 10

